

ACC. N:R M. 13752 : 1-17.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Bengt Salomonsson, Lund  
Härad: Ljunns Berättare: Olof Pettersson, Mossby  
Socken: V. Köbbelöv Berättarens yrke: smedmästare  
Uppteckningsår: 1955 Född år 1871 i Mossby, V. Köbbelöv

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-17. Lu F 73.

Skriv endast på denna sida

Byggestämman har inte förhållit i min tid. Älderman angill har jag inte heller hört talas om. Det beror kanske på att gårdarna i byn flyttades ut långt före min tid. - En fröshöjning bildades omkring 1920, när det elektriska kom, men andra fröshöjningar fanns redan dessförinnan. Jag kan säga att sen jag var i 30-års åldern har det funnits fröshöjningar. De stora ställena började med sådant. I mina unga år högg de allt med lie. Man fröshöjde med Saxverk med hästvandring och jag har själv hört hästvandringar. De minsta ställena kom sist till med moder niteterna, de fröshöjde med sleijel länge. Här var en advoakt kull, han hade Kullagården, och han stände Lundgren

i Gård. Hans vittnen förvarn, det var  
en dräng och en piga, och Kull var  
processen och Lundgren landsförvisades. Kull  
skotte alla processen; han byggde en  
egenartad gård; han var mycket för  
mytt. Det finns höstföreläsningar ännu, en  
4-5 betelag är här. Jag tror att det  
har funnits en höstföreläsning. Några ställen  
hade premierade tjurar. - Jordbruksskolan  
har mycket förändrats med tiden. När  
jag började min bana som smed, började  
vi, min far hade smedjan för mig, järn  
redskap av järn. För en 60 år sedan hade  
man järnplogar. De hade träaxlar och  
skär på välten. Sedan kom en sorts  
smidda plogar som monterades på de gam-  
la plogarna. De större ställena köpte  
de första amerikanska plogarna; de var

2.

av märket Victoria. Handlande Anders-  
son i Skivarps köpte den första. Nu  
köper man nya jordbruksredskap genom  
agenter. Det var en 50 år sedan de  
moderna plogarna kom. Det var egent-  
ligen socherbetarna som åstadkom revallen.  
Genom dem fick man kontanter. Jordberga  
var det första socherbetet här i trakten,  
sedan byggdes Köpinge socherbruk. Till en  
början levererade man betar till Jordberga. Jag  
var en av de första som levererade till Jord-  
berga. Till Köpinge gick betarna med båt från  
Ålekås. Radsåningsmaskiner var i bruk när  
betarna såddes. Nu kunde man köpa red-  
skap för pengarna man fick för betarna.  
Eftersom plogarna var dåliga för fick man  
driva jorden med åder, som var av trä.  
När jag var i 30-års åldern övergick en efter



en till järnåder. Sedan kom klösarna, som  
var bättre. Klösarna ersattes snart av fjäder-  
hararna; smederna gjorde själva fjäderharar-  
na då. - En och annan måglade när  
jag var mycket ung men det var på upp-  
hållningen då. Efter det började man använda  
konstgödning. Mågeln verkade sämre än konst-  
gödningen. Konstgödningen kom i samband  
med betodlingen. Konstgödningen var dyr. Rik-  
ning verkställdes här när jag var på, då  
lades rödiken. Förut hade man haft stendiken  
Man lätta de gamla igenfyllda stendiken när  
lundsvägen breddades. Det låg ett tegelbruk  
nere vid sjön i mina ungdoms dagar och det gjorde  
mycket tegelrör. Betarna gjorde nog att  
växtföljden ändrades och man gick ifrån att  
ha bräda. Innan hade man haft "tring-  
säd" d. v. s. ärter och vickor på en lott, men

Sen betorna kom minskade man på det.  
Ängarna har nästan försvunnit. När  
dikningen gjordes försvann de. Ängarna var  
mycket värdefulla då, man slappsa. De  
frösta mejerierna var privata och man fick  
ingen mjölk tillbaka. Innan mejerierna var  
till hade man inte vidare med mjölk. När  
jag var på jag fanns ett mejeri i Skivarps. Sedan  
bildade de större lantbrukarna en mejeri-  
förening. Flera mejerier sattes upp men  
de strök alla med när andelsmejerierna  
kom. - Alla hade får för. Bilarna gjorde  
att man inte använde väggarna till  
bete för fåren och det har helt upphört  
att de har får. Orsakerna till förändring-  
arna är svåra att beskriva, det ena förde  
det andra med sig; man fick mer pengar  
folk fick mer sysselsättning och det var

inget överskott på folk, och nödvändigtvis fick man ha maskiner. Lantbruksvästen hade inte så stor betydelse. Tidningarna var viktigare och uppsatserna i dem. Rösjö var i öfrigt som propaganda man och uppmanade folk att övergå till nya metoder. Några frögingsmän kom man ihåg utpekade, men några var ju mer framme och energiska än andra. Sedan kom ju också folkskolorna, men det var mest grannens exempel man följde och det tog sin tid då. Här har inte varit någon inflyttning, gårdarna gick från far till son. Folkskolorna hade visso betydelse men lantmannaskolorna var mest betydande för jordbrukets del. De som hade bäst råd kunde besöka lantmannaskolorna och de började med det. Alla människor skulle till staden.

Stations samhället var helt rymt sam-  
hället och hade ingen betydelse. Stijut-  
arna från Dyblech kom förbi här varje dag.  
Det var torgdag en dag i månaden, och då  
sålde man kor och hästar och stöjd. Skurups  
marknad började senare, det var marknad  
i två dagar alltid, 1:sta dagen sålde man  
hästar och redskap och det var inga moder-  
na redskap, bara stöjd som här och andra  
handredskap. Andra dagen var mer till för-  
lustelse för ungdomen. Mellan stads och lant-  
befolkningen var det inget umgänge, men  
man var välkommen hos handlaren. Man  
bytte bort sina ägg och sitt smör hos honom  
och det bjöds på brännvin och vin. Något  
umgänge blev det inte. Avelöningar  
i naturen har jag inte hört talas om på  
senaste tiden. På min tid har de åt-



minstone haft lite kontant lön och lite  
blåder, men så småningom ändrades det.  
Skräddare satt på ställena och arbetade och  
de gick från ställe till ställe. När man fick  
mer kontanter fick de uppgöra att gå.  
Handelsbod fanns redan på min tid här.  
Det var egentligen en bierkrog, som fått  
sina rättigheter av Karl den femte,  
men de sålde socher och lagor. Man  
höjste det mesta i staden. Handelsboden  
frände inte många myheter och bieren gick  
bäst att sälja för dem. Det är nu 30  
år sedan vi satte upp vår affär vid smed-  
jan och det är ju och har varit full  
speceriaffär och lite diverseaffär. I grann-  
huset fanns redan när jag var liten en  
bod med en liten dansbana, det för-  
svann vid första världskriget. Goda år

gjorde att man hade bättre högsnaff. För  
min del gjorde de gode ständarna att  
bränderna höple mytt och det blev mindre  
att göra med reparationer. - Vågsarna för-  
bättrades inte förän vägsstyrelsen över-  
tog dem. Tönst hade var och en sitt väg-  
stykke att laga. Äldonen i gamla tider  
var bolstervagnar; de hade böjät så smått  
med fjäderbagnar när jag böjade i  
20-års åldern. Då gjorde vi många vagnar,  
mest lastvagnar, men innan var det  
bara bolstervagnar. - Malmö - Ystad järn-  
vägen sätte nog igång 1872-73. Järn-  
vägen fick inte någon betydelse för oss  
här var det näre till Ystad, större be-  
tydelse hade den för Skurup och Skiv-  
arp. - När jag gick i skolan avhämtades  
posten där. Det blev en liten poststation  
9.

vid Charlottenlunds station senare och där fick den avhäntas. Postman har kommit senare, han utgick från socherfabriken och delade ut längs vägen. - Gästgiveri har funnits vid Brasskallt, men det upphörde innan jag minns det. Det gästgiveriet hade ingen skjutning men det hade man i Shivarp. Dillenserna gick till dess att järnvägsarna kom till; då var det gyllene tider för gästgivarna. I mina unga dagar hade de skjutstall, men jag vet inte när det upphörde, antagligen när bilarna kom. Hemsöjden inskränkte sig till vad man behövde själv hemma. Lite granne såldes kanske av mattor och bonader. - Emigrationen var inte så liten i mina unga dagar. Här var gott om folk. Jag hade en bröder som reste när

han var i 20-års åldern. Många hjälptes  
över till Amerika av släkt och bekanta som  
hjämat lite pengar där. Hela familjer reste.  
Här var en 3-4 familjer svingar sig iväg.  
Här fanns inget arbete. Agenter gjorde  
reklam för Amerika. Inte många begär  
sig till städerna vid den tiden, där  
fanns inga vidare industrier. Sockerbruk  
och gjuteri i Lystad tog inte mycket folk  
från landsbygden. Senare blev det finare  
att bli stadsbor. — En gård intill här byggdes  
om för 90 år sedan, det var västerlänningar  
som kom flyttande hit. Annars har det  
gått undan för undan. De hade stora,  
höhet var inte stort med öppen skursten  
och bakugn. För en 30-40 år sedan började  
man ändra om storna. Taket blev  
trända, man hade papp ovanpå taket  
”



En och annan började med det. En del  
började med spåntak. Tiderna förändra-  
des, när man blev blyg på modernitet-  
erna övergick man till dem. - Struan var  
möblerad med långbänk, långbord, högste,  
datablock, krästolar och säng. Kabeln var  
på ena väggen. En och annan hade en  
gissabänk inne. Det kom en man från  
Sandhamnaren vid höstetid och sålde gäss.  
Gardiner hade man inte mycket men  
blommor. Tapeterna var hemmit så  
småningon. Innan vitkallade man vägar-  
na och strökte färg på dem. Gårdarna  
var de första som hade tapeter. Några  
hade hörsprisar när jag var på, men  
de flesta hade öppen eld med krefötter  
på. - För var halaren hemma och de  
var storleka. När jag var i 10 års ålder

var det begravning på gravstället, då  
slaktade de och ~~brag~~ bryggde hemma allt  
som behövdes, mitt i sommarvärmen. Efter  
jälva begravningen blev det så middag  
med mycket pepparrotstött, gröt och  
fisk. Dan efter var det ett livligare gille.  
Då hjänte jag där. I allmänhet gick  
det till så. Det är inte så länge sedan  
man började ha begravningar utanför  
hemmet. Presenter gav man för möj-  
ligen till släkten men nu skall alla  
ha presenter. Till begravningar skulle man  
ha kronor med och den band man själv.  
Man red omkring med tryckta viljetter när  
det skulle vara något; det var så i mina  
unge dar. Kalasen började på efter-  
middagen, nu är det inte förrän på  
kvällen. Så fort det gillde en större fest

var alltid hantverksarna bjödnare; var inte  
med om det inget riktigt gille. Då  
var festerna hemma i gårdarna och  
man dansade i salen, det var kanske  
inte så stort. Det fanns inga kaféer  
och inget folhets hus. Gästgivargården  
användes aldrig för fester. I äldre dagar  
var det större jämlikhet mellan tjänste-  
folk och bönder, men husbonderna hade  
på samma gång större makt över tjänar-  
na, som fick fråga om lov för allting. Nu  
har inte många fester hemma, de är  
inte folklade till det. Nu har man fester-  
na på Erikslund. - Gårds Allehanda  
är i år med mig och den har vi haft  
så långt tillbaka jag kan minnas. Afton-  
bladet hade vi också, den kom två dagar i  
veckan, den lästes från början till slutet.

Vestertidningen Triumf har vi också haft sedan den gavs ut. - I min barndom fanns det folk som gick omkring och sålde visor. De hade en brälåda på ryggen och sålde även annat bräm. Ett fruntimmer från Småland brukade loggia här, och hon och andra hade stånd på torget också. Hon hade broscher, som hon kunde sälja för 25 öre stycket, men hon begärde alltid 3 kr, och fick vanligen 1,50. Sång förekom inte så mycket, lite gammal hantverkar. På Skurups marknad sålde postpositivspelarna visor. Drängar och tjejer köpte den och de sjöng sedan hemma. På marknadsplatsen satt fruntimmer och kokte kaffe över öppen eld som de hade i gropar. Kaffet såldes koppvis. Vi satt gärna om tvåbarn och berättade historier. De handlade



ofta om spöken och sådant. Det var några  
som hade lite talang på att berätta  
spökhistorierna skrämde oss ungdomar. Men  
konstigt nog var där ju näst intet något såd-  
ant som existerade. Men det var många år  
sedan hon på spöken och sådant tog slut.  
Men i min släkt har det hänt mycket kon-  
stigt. En släkting till mig satt och smuckade  
i sin stua med en granne. Då hörde de  
någon komma i färd och säga en hand,  
och hörde det, sysla med låset. Men där  
var i rummet i färd. Just i det ögonblicket  
hade en annan släkting dött fick de  
reda på sedan. En släkting som var  
skräddare bodde i ett hus vid vägen. En gång  
kom en dräng ridande på en vit häst  
förbi huset. När hästen kom till huset  
vilde han inte gå förbi utan stegrede

sig och ville vända. Drängen kunde på inget vis få den förbi men min stäbbrig hade makt och kunde leda den förbi. - En stäbbrig var på väg hit Skivarp och vid en bro fick han de två maktiga människan som plötsligt försvann. Av en kloter kvinnor fick han ett stäbbrig som skulle skydda för syner. - Men glömmen man gå i kyrkan. Det var mest respekt för prästen som gjorde att man gick i kyrkan, men det var en stor skam att inte gå i kyrkan. Jag har aldrig varit på brispihår, men det förekom, men de var redan på dekadansen i min ungdom. De glömda låsa så fort de gått och läst. - Här har varit predikanter för mer än 50 år sedan och nästan blev brända, men inte många. De håller inte det religiösa för något mer än inom sekterna.